

Asia: VN/30511/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö vientivetoista työmarkkinamallia ja sovittelujärjestelmän kehittämistä koskevista hallitusohjelmakirjauksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne Suomen työmarkkinamallin kehittämisestä.

Hyvinvointiala HALI ry kannattaa hallitusohjelmassa linjattua vientivetoista työmarkkinamallia. Mallilla turvataan työehtojen tasapainoinen kehittyminen ja vakaat työmarkkinat Suomen kilpailukykyä tukevalla tavalla.

2. Näkemyksenne hallitusohjelmakirjauksesta, jonka mukaan: ”Laissa työriitojen sovittelusta säädetään, että palkantarkastusten yleistä linjaa ei voida ylittää valtakunnansovittelijan toimistosta tai sovittelulautakunnan toimesta annettavalla sovintoehdotuksella”.

Työriitojen sovittelusta annetun lain mukaan sovittelijan on huomioitava sovitteluehdotuksessaan tarkoituksenmukaisuus ja kohtuus. Hyvinvointiala HALI ry kannattaa lain täsmentämistä siten, että sovintoehdotus sidotaan nykyistä selvemmin myös niin kutsuttuun yleiseen palkantarkastusten linjaan

2 a). Millä tavoin vientivetoisessa mallissa voitaisiin kohdentaa palkankorotuksia sellaisille aloille tai sellaisiin tehtäviin, joissa on palkkauksen kehittämistarpeita?

Palkkauksen kehittämistarpeet vaihtelevat eri aloilla. Yleisenkin linjan mukaisten palkankorotusten kohdentamisilla eri tavoin voidaan vastata näihin kehittämistarpeisiin. Olisi myös hyvä selvittää miten palkkojen paikallisia joustoja voitaisiin nykyistä paremmin hyödyntää myös sellaisilla aloilla/sektoreilla, joilla ne eivät nyt ole käytössä.

3. Millaisessa menettelyssä työmarkkinaosapuolten yhteistä hyväksyntää nauttiva työmarkkinamalli olisi mahdollista valmistella?

Työntantaja- ja työntekijäliitot kävivät syksyllä keskustelun vientivetoisesta työmarkkinamallista. Näkemyserot osoittautuivat suuriksi, eikä näytä mahdolliselta, että työmarkkinamallia saataisiin neuvoteltua työmarkkinaosapuolten toimesta.

4. Onko työriitojen sovittelusta annettuun lakiin perustuvaa vapaaehtoista sovittelua tarpeellista kehittää? Voisiko lakisääteisen sovittelujärjestelmän rinnalla kehittää liittojen keskinäistä

sovittelujärjestelmää esimerkiksi työehtosopimusten rajariitojen ratkaisemiseksi (keskusjärjestöjen välinen/sisäinen konsiliaatio, vrt. vastaava menettely Ruotsissa)?

Hyvinvointiala Hali ry ei näe rinnakkaiselle sovittelujärjestelmälle tarvetta

5. Näkemyksenne työriitojen sovitteluinstituutioon kuuluvien toimijoiden (valtakunnansovittelija, sivutoimiset sovittelijat, sovittelulautakunta) merkityksestä ja roolista neuvotteluratkaisuun pääsemisessä ja työrauhan ylläpitämisessä. Kuinka lakisääteinen vientimalli vaikuttaisi sovitteluinstituution rooliin työmarkkinoiden toimivuuden edistämisessä ja työriitojen sovittelussa?

Lakisääteinen vientimalli ehkäisisi tilanteita, joissa jollain alalla oleva poikkeuksellinen työmarkkinatilanne aiheuttaisi muille sektoreille kumuloituvia seurauksia. Tämä ei vähentäisi sovitteluinstituution merkitystä, mutta mahdollistaisi työmarkkinoiden kokonaistilanteen huomioimisen entistään vahvemmin yksittäisenkin työriidan sovittelussa.

6. Tulisiko sovittelun tueksi ja työmarkkinajärjestöjen yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi edistää toimenpiteitä, joilla tuotetaan objektiivista tietoa työmarkkinoista, makrotaloudellisesta kehityksestä ja toimialakohtaisista olosuhteista? Jos kyllä, mitä nämä toimenpiteet voisivat olla?

Kaikkien sellaisten toimenpiteiden edistäminen, joilla tuetaan yhteisen tilannekuvan muodostumista, on kannatettavaa. Tilannekuvan muodostamisessa tulee käyttää hyödyksi eri tahojen jo nyt tuottamaa dataa mahdollisimman laajasti.

7. Muut mahdolliset kommentit.

-

Virtanen Kati
Hyvinvointiala HALI ry